

Kort med høstblader

Sted: Hvor som helst

Årstid: Høsten, men høstbladene kan tørkes og brukes hele året

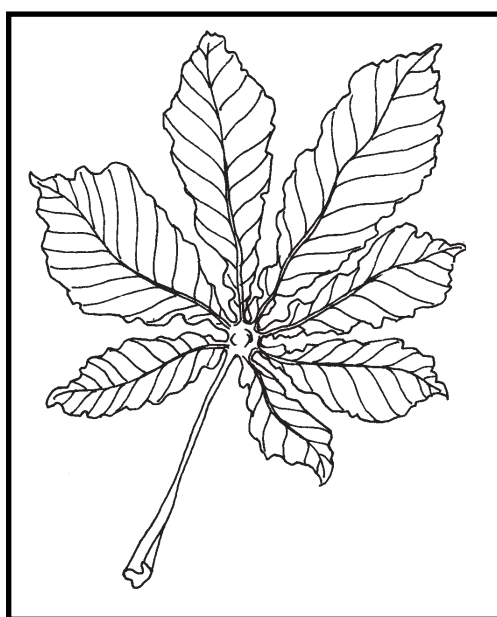
Utstyr: Høstblader, lim, kartong, maling, farger, kontaktpapir, evt. kaustisk soda, kjele og gummihansker

Gjennomføring: Plukk blader fra forskjellige løvtrær. Med bladene kan vi f.eks.:

Lage kort ved å lime bladene på kartong med lim eller kontaktpapir, eller ved å tegne rundt.

Store blader med fin form og tydlige bladnerver (f.eks. lønn) kan males på undersiden med et tynt lag med maling. Press bladet med malingsiden ned på et ark, og du får et fint avtrykk av bladets nervemønster.

En annen metode er å fylle noen blader i en kjele med ca. 50 g kaustisk soda per liter vann. Varm forsiktig opp til kokepunktet, og skyll bladene under kaldt vann. Bruk oppvaskhansker og vær forsiktig; kaustisk soda er etsende! Nå er bare skjelettet igjen av bladene. Legg disse på et ark og tørk dem under press før de limes på kartong el.

Enkel garnfarging med planter

- Sted:** Hvor som helst
- Årstid:** Hele året
- Utstyr:** Ca. 10-20 g alun (kjøpes på apoteket), ull- eller bomullsgarn (garn laget av syntetisk materiale tar ikke så lett til seg farge), kjele (må ikke brukes til mat etterpå dersom alun benyttes), kjøkkensil, vann, naturmaterialer som f.eks røsslyng (det er det grønne som gir farge) eller bjørkeløv
- Gjennomføring:** Nesten alt i naturen gir litt farge. Gå ut og saml det dere tror setter farge! Fyll vann i en kjele, ha i alun (ca 10 g er nok til en liten kjele), og legg i naturmaterialet dere har samlet inn. Deretter legger alle barna sitt nøste oppi; surr garnet opp i hesper slik at det blir luftig. Små hesper kan navnermerkes ved å skrive navn med sprittusj på en bit av et lysark som bindes til hespa med hyssing. Rør i kjelen, kok opp og la det syde (ikke koke) i ca 40 min. Tøm ut vannet gjennom kjøkkensila. Ble fargen slik dere hadde trodd?
- Røsslyngen er vintergrønn og kan t.o.m graves fram fra snøen! Farging med røsslyng gir påskegul farge, mens fargen på bjørkeløv kan variere noe gjennom året (påskegul til gulgrønn).
- Det fargede garnet kan dere bruke i drømmefanger, flette vennskapsbånd, lage håndvev eller lignende.

Naturlige vannfarger

Sted: Hvor som helst

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Gul: 3 dl gule blomster, røsslyng- eller bjørkeblader og 3 dl vann
Rosa: 3 dl mørkerøde rosekronblader (evt. tyttebær) og 3 dl vann
Burgunderrød/ lys lilla: 2 dl blåbær og 2 dl vann
Blått: 3 dl blåklokker (mørke), 2 dl vann og 1/2 ts eddik
Brunt: Søle
Oransje: 3 dl nypeskall og 2 dl vann
Grønt: Bland gult og blått

Gjennomføring: Kok vann og blader, bær eller blomster. Sil blandingen. Mal bilder, gjerne i en naturdagbok! (Se Naturdagbok; Natur og miljø).

Ikke alle planter gir like sterk farge som vi er vant til, men mer pastell-
utgaver...prøv dere fram!

Eventyrbilde

- Sted:** Hvor som helst
- Årstid:** Vår, sommer og høst
- Utstyr:** Ingen ting, evt. en bøtte og et fotoapparat
- Gjennomføring:** Naturen har mange farger og former i sommerhalvåret og er full av materiell for små kunstnere. Lag en ramme på bakken av pinner eller steiner, rammen kan være akkurat så stor som man selv ønsker. Saml sammen naturmateriale, gjerne i en bøtte - steiner, lav, mose, blomster, kongler, pinner, skjell etc. Inne i rammen lages så et bilde av naturmaterialet dere har samlet.
- Ønskes et spenningsmoment, kan hver gruppe seg i mellom bli enige om f.eks en sang eller et eventyr som skal illustreres. Etter på kan de andre gruppene gjette hvilken sang eller hvilket eventyr det er. Ofte blir bildet en blanding av to- og tredimensjonalt. Den muligheten har man ikke med papir og farger! Til og med søppel kan benyttes; en gjenglemte kork fra en ketchupflaske kan f.eks bli en super hette til Rødhette!
- Et fotoapparat kan brukes for å dokumentere bildene dere lager, og kanskje fotografiene kan brukes i en hjemmelaget eventyrbok?

Kullstifter

Sted: Bålplassen

Årstid: Hele året (husk evt. bålforbud)

Utstyr: En tom hermetikkboks (helst litt høy og tynn), kniv og aluminiumsfolie

Gjennomføring: Finn små pinner på bakken, alle tresorter kan benyttes. Spikk av barken, og kutt dem opp i lengder som er litt kortere enn hermetikkboksen. Pinnene bør nå være ca så tykke som en gråblyant. Putt pinnene ned i boksen så tett som mulig, og pakk aluminiumsfolie over toppen av boksen.

Sett boksen opp ned i midten hvor dere skal lage bål. Legg litt sand eller jord rundt den nedre del av boksen slik at den står stødig, og det ikke kommer luft til. Lag et bål rundt boksen. (Grillkull kan også benyttes). Har dere allerede tent bålet, gjør dere plass til boksen i midten og raker godt med glør rundt. La boksen stå i bålet i ca. 45 min., avhengig av pinnenes tykkelse og båletts varme. Dersom de står for lenge vil de bøye seg og begynne å gløde. Tas de ut for tidlig blir de ikke forkullet helt igjennom, og blir ikke så bra å tegne med! (Obs: La boksen stå til avkjøling på et ikke-brannfarlig sted. Er folien tatt av, kan oksygentilførsel føre til at kullstiftene plutselig antennes).

Når boksen er blitt kald, kan kullstiftene tas ut og brukes til å tegne opplevelser fra turen, lage blad- og barkskravur eller kanskje tegne skattekart? For å fikse tegningene kan dere spraye dem med vanlig hårspray.

Tegningene kan henges opp med klyper på en hyssing mellom to trær - så har dere kunstutstilling i skogen.

Samle steiner og lage steintroll

Sted: Hvor som helst

Årstid: Hele året

Utstyr: En isboks eller melkekartong til hver, lim, hobbymaling, pensler, kopper med vann, tørkepapir og f. eks. tøybiter, ullgarn, bomull, knapper, trebiter, never etc.

Gjennomføring: De fleste barn er glad i steiner, og vi har vel alle på ett eller annet tidspunkt hatt en steinsamling? Utvalget av runde, pene og glatte steiner er kanskje ikke alltid så godt der vi ferdes til vanlig, men barna kan oppfordres til å samle steiner når de er ute på tur. Ta med disse til barnehagen/skolen/SFO, der kan alle barna ha hver sin isboks eller melkekartong å samle sine spesielle steiner. Bruk gjerne tid til å sende steiner rundt, se i hverandres esker, sortere dem etter form, farge eller størrelse etc. Barna lærer seg å observere og se etter noe på tur, de lærer å bli kvalitetsbevisste, samle og ta ansvaret for ting.

Kanskje kjenner noen en geolog eller en annen person som vet mye om stein, og som kan komme og fortelle dere litt?

Steinene kan benyttes til å lage steinhus, steintroll etc. Eller hva med å bygge biler, hus etc slik som i "The Flintstones"? Lag en felles utstilling når dere er ferdige, og inviter foreldrene på kunstutstilling!

Drømmefanger

Sted: Skog

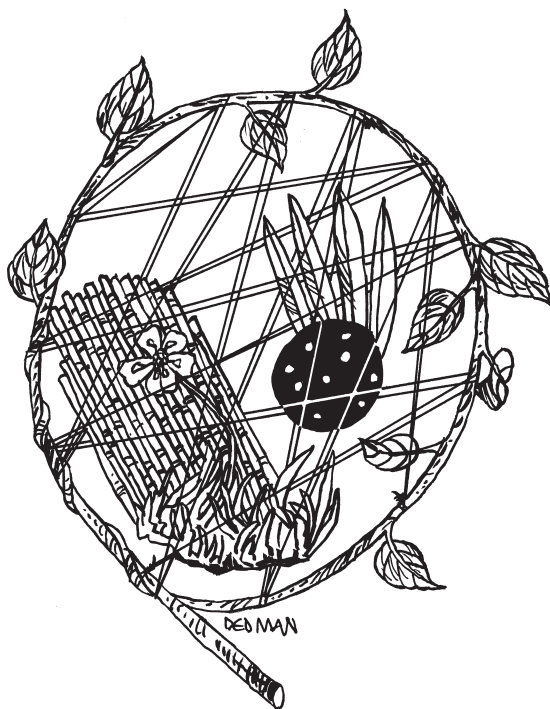
Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Kniv, hyssing, ulltråd eller liknende og en fersk kvist av løvtre

Gjennomføring: Kutt en lang og tynn kvist fra et løvtre. Kvisten må være lett bøyelig. Når dere tar friske kvister, så pass på å ta små trær som står tett. Ikke ta alle på et sted, men pass på å «tynne i skogen». Hvis dere skal ta en kvist fra et tre, er det viktig at det står igjen en tapp av kvisten. Selv om dette ikke ser så fint ut, beskytter det treet bedre mot soppangrep.

Surr endene på kvisten sammen slik at det blir en ring. I ringen surres hyssing, tråd eller liknende på kryss og tvers fram og tilbake til det dannes et nett (nesten som en tenniserack). I nettet veves så inn blader, gress, lyng, bær, fjær og annet naturmateriale dere har sanket. Resultatet blir et fint bilde.

Indianerne hang drømmefangeren over stedet der de sov. Drømmefangeren skulle fange opp de onde drømmene, mens de gode drømmene kunne passere gjennom hullene i nettet. Prøv selv! Sov godt og drøm søtt!

Uro

Sted: Fjæra

Årstid: Sommerhalvåret

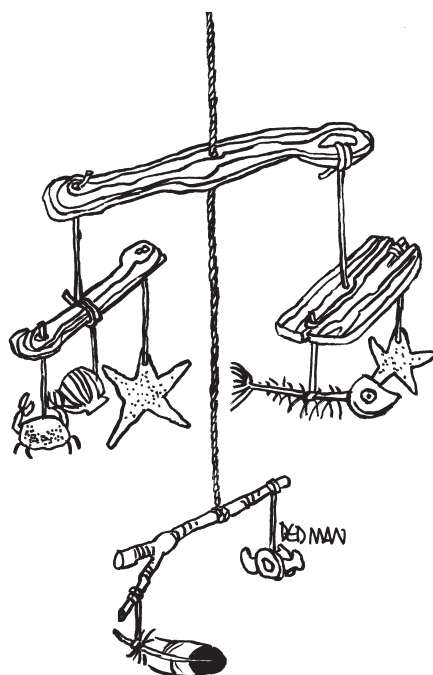
Utstyr: Hyssing/fiskesene, kniv og evt. bormaskin/drill

Gjennomføring: Etter sterk vind finner vi mange spennende ting i fjæra som vi kan lage flotte uroer med; krabbeskjell, blåskjell, sneglehus, trepinner, tørre sjøstjerner, taustumper, korker, fjær og mye mer.

Ved hjelp av litt hyssing eller fiskesene og små pinner og plankebiter fra fjæra kan dere lage skjelettet til uroen. På pinnene og plankebitene kan dere henge alle de små skattene dere fant i fjæra.

For å lage hull i skjell og sneglehus er det best å bruke tynne, skarpe redskaper som knivspiss, syl eller nål. For å lage hull i plankebitene er det kjekt med bormaskin/drill.

Uroen kan henge i treet ved den fine uteplassen deres, ved inngangsdøra til barnehagen/skolen, inne i kosekroken e.l.

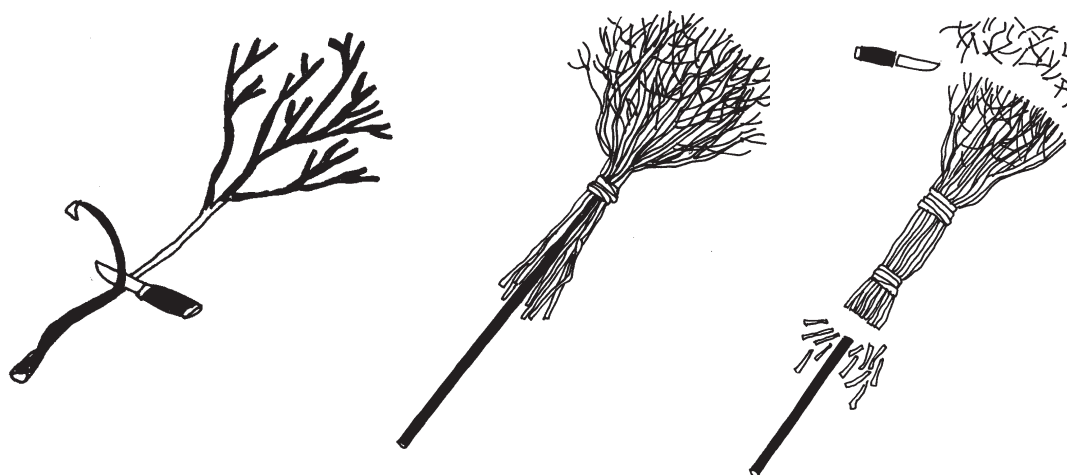
Sopelime

Sted: Bjørkeskog

Årstid: Vår

Utstyr: Kniv, sag og ståltråd eller solid hyssing

Gjennomføring: Plukk kvister som er opp til 1 m lange. Tynne kvister med mange småkvister er best. For at kvistene skal pakkes godt sammen, kan det være lurt å spikke hver gren slik at formen blir kantet, men det er ikke nødvendig. Legg alle kvistene sammen med en lang bjørkestokk (kosteskaffet) i midten, og lag en bukett som er fin å holde i. Bind rundt kvistene med en tråd. Surr kosten stramt med et solid snøre eller tæger. Start medurringene nærmest enden først. Stram godt, ellers blir kosten slarkete og faller fort fra hverandre. Kutt til slutt enden jevn slik at ikke småkvister stikker ut av toppen.

Visp av bjørkekvister

- Sted:** Bjørkeskog
- Årstid:** Vår
- Utstyr:** Kniv og tynn, sterk hyssing evt. ståltråd eller tæger (bjørkerøtter)

Gjennomføring: Bruk de tynne kvistene på bjørka (1-2 mm tjukke, 30-35 cm lange) når bladene nettopp har sprunget ut. Spikk og dra av bark og blader. Når dere har en passe mengde med kvister, binder dere sammen de rensede kvistene i den tjukke enden med tæger, ståltråd eller sterk hyssing. Bind gjerne to steder for å gjøre den god å holde i. Skjær vispen jevn i endene, og legg den til tørk.

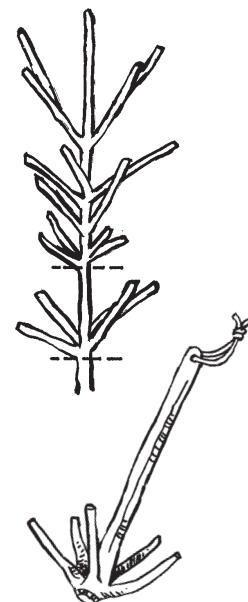

Tvare fra toppen av furua

- Sted:** Furuskogen
- Årstid:** Hele året
- Utstyr:** Kniv, sandpapir og matolje

Gjennomføring: Skal det tas mange emner til tvare, må dere spre dere i terrenget. Velg små furuer som trolig ikke kommer til å vokse opp, f.eks. furuer som står veldig tett eller som står oppå en stor stein eller lignende. Når vi tar toppen av furua, bli veksten endret og treet får ikke den rette veksten som skogbrukeren setter pris på. Det er skogbrukeren som eier trevirket i skogen, og ta for all del ikke topper av furuer på et hogstfelt!

Finn et emne på toppen av en liten furu som har fire eller flere sidegreiner. Spikk av furua rett under og ca. 25 cm over sidegreinene. Spikk av sidegreinene ca. 5-6 cm utafor stammen og ta bort all bark. La tvaren ligge og tørke skikkelig, dvs. noen dager. Puss tvaren med sandpapir og smør det inn med for eksempel matolje.

Gryteskrubb av never

Sted: Bjørkeskog

Årstid: Hele året

Utstyr: Kniv, saks og lintråd

Gjennomføring: Spør alltid skogeier om tillatelse til å sanke never. Når vi sanker never fra bjørkeetræene med kniv, må vi være veldig forsiktig slik at vi ikke skjærer i det grønne laget innenfor barken. Da opphører transporten av sukker og andre organiske stoffer. Neveren er lettest å ta av bjørka når sevjen stiger om våren. Velg et stykke på stammen som er rett og uten greiner, skjær to sirkler rundt treet. Avstanden mellom de to sirklene avhenger av hvor stort stykke man ønsker. Videre skjæres forsiktig et loddrett snitt mellom de to sirklene (NB! bare gjennom neveren). Ta hånden inn under og dra neveren forsiktig av. Klipp opp ca 50 remser av never. Remsene bør være ca 10 cm lange og ca 1 cm i bredde. Legg remsene på kryss og tvers opp på hverandre, med rettsiden vekselvis opp og ned. Bind i krysset med en dobbelt lintråd, og lag en løkke til å holde i. For å få bunten til å krølle seg sammen til en ball, kokes skrubben noen minutter i vann. Heng skrubben til tørk, og så er den klar til å brukes.

Gryteskrubb av granas rot

Sted: Granskog

Årstid: Hele året

Utstyr: Bøtte med vann, kniv og tynn ståltråd

Gjennomføring: Saml inn tynne rottråder fra gran. La dem ligge en stund i vann. Deretter skrelles rottrådene og bantes sammen slik at de tynne og tykke endene fordeles likt til begge sider. Bruk en tynn ståltråd til å binde bunten sammen. Bunten bør ha en "livvidde" på 2-4 cm. Skjær av røttene slik at skrubbens ender blir jevne.

Kråkefotplanter vokser ofte i granskogen, og kan også fint brukes som gryteskrubb. Er dere ved fjæra er tørkede tangkvaster fine å bruke. Og trenger dere svamp, er mose som regel lett tilgjengelig.

Diverse redskaper

Vedkubbe kan brukes som flat tallerken

Store skjell kan brukes som dype tallerkener

Små skjell kan brukes som skje

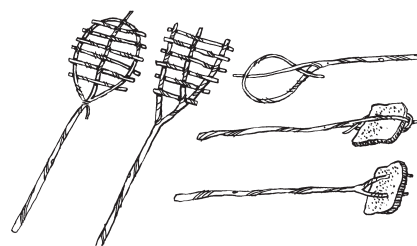

Pinne som forgreiner seg til 3-4 greiner kan brukes som gaffel. Fra forgreiningspunktet og 3-5 cm opp kappes de 3-4 greinene av med tollekniven. Dersom gaffelgrenene spriker for mye fra hverandre kan man ta en sterk tråd å surre dem litt sammen.

Pinne kan spikkes til pølsepinne

Pinne med relativt myke greiner kan flettes sammen i den ene enden til en tennisrackert. Oppå denne kan man legg smørbrød med ost som ved å holde over bålet kan bli til varme deilige smørbrød.

Turkopp av never

Avisball

Sted: Hvor som helst

Årstid: Hele året

Utstyr: Avis, en bærepose, eventuelt litt tape eller hyssing (kan sløyfes)

Gjennomføring: "Har vi med ball?" Det er mange morsomme aktiviteter vi kan gjøre med ball ute på tur, men en ball tar jo ganske stor plass i sekken. Hvorfor ikke lage en ball selv, ute på turplassen? Det er sikkert noen som har en avis? Og en bærepose? Noen bruker kanskje avis i bærepose til sitteunderlag?

1.
Start med å rive ut ei dobbeltside fra en avis, feks midtsidene eller fram- og baksia.

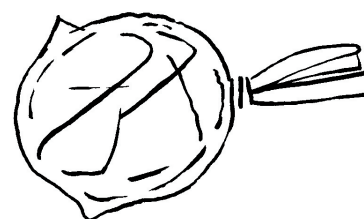
2.
Krøll denne dobbeltsia sammen akkurat som du klapper sammen en snøball.

3.
Ta en ny dobbeltside, legg avisballen din inni, og pakk rundt slik at det igjen blir en fast og fin ball. Slik fortsetter du å pakke én og én dobbeltside rundt ballen til du syntes ballen er stor nok.

4.
Legg avisballen i en bærepose og knyt igjen tett rundt (eller bruk tape eller hyssing hvis dere har det med). Nå tåler ballen både vann og juling! Velg om du vil ha ball med hale (nesten som en komet) eller kutte av det meste av halen.

Ballen har overraskende god spenst! Prøv litt triksing, spill "Høl i hatten", se under Språk eller få flere ideer under "Balleker"; "Uteleker".

Papirkopp

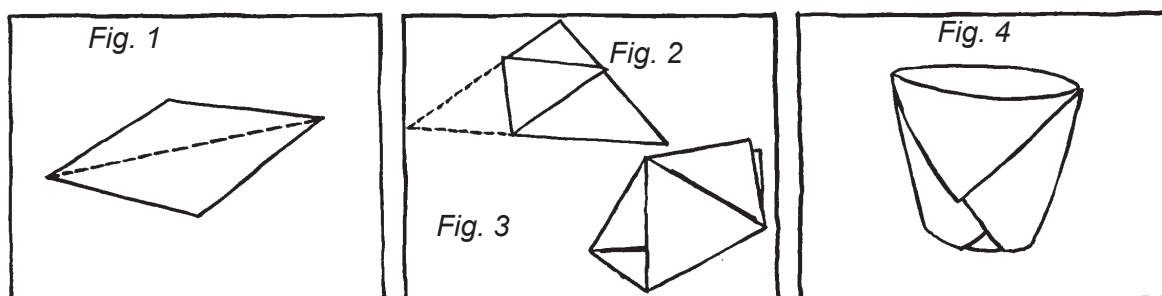
Sted: Hvor som helst

Årstid: Hele året

Utstyr: Avis, matpapir, et vanlig ark eller lignende

Gjennomføring: Har det hendt at du har vært på tur og har lyst på noe og drikke, men har glemt koppen? Med litt matpapir eller et vanlig ark kan du brette et lite beger!

Papirbegeret blir ikke særlig varig, men plasserer du det i passelig avstand fra ilden, kan du til og med varme vann i det over bålet! Start med et kvadratisk papirark. Kvadratet brettes en gang på diagonalen (fra hjørne til hjørne) (se figur 1). Så brettes det ene hjørnet av trekanten over på midten (se figur 2) og det andre hjørnet over på samme måten (se figur 3). Brett de to spissene som vender oppover, ned på hver sin side av koppen. Til slutt dyttes hjørnene inn i bunnen (figur 4).

Papirbåt

Sted: Ved vann

Årstid: Hele året (så sant det er åpent vann)

Utstyr: Avis, matpapir, et vanlig ark eller lignende

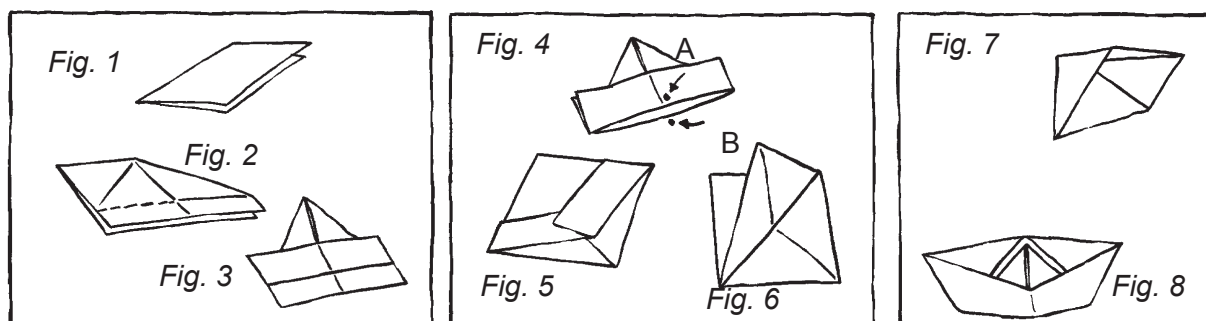
Gjennomføring: Det er ikke alltid at vi tenker på å ta med båt på tur, men gammelt matpapir eller litt avispapir til opptenning av bålet har vi gjerne med - og da er det ikke noe problem å lage en båt!

Ta et stykke rektangulært papir (f.eks. et A4 ark). Brett det først over på tvers (figur 1). Så brettes papiret over en gang til andre veien, men bare for å markere midten, så det brettes straks tilbake. Deretter brettes hjørnene inn mot midtlinjen som vist på figur 2. Det som blir igjen på nedsiden, brettes opp mot spissen (figur 3).

Så tar vi tak midt på de to langsidene som på figur 4 kalles A og B, og trekker dem til hver sin side, inntil papiret vårt ser ut som figur 5. De to spissene brettes opp slik at vi får en trekant (figur 6).

Deretter gjentar vi det samme som på figur 4, med å trekke ut sidene (figur 7) til vi igjen får en firkant. De to spissene som stikker i været, trekker vi til hver side. Dette kan være litt vanskelig hvis papiret er litt stivt eller lite. Så er båten ferdig (figur 8).

Ved å bruke et stort papir, for eksempel et ark fra en avis, kan båten brukes som hatt!

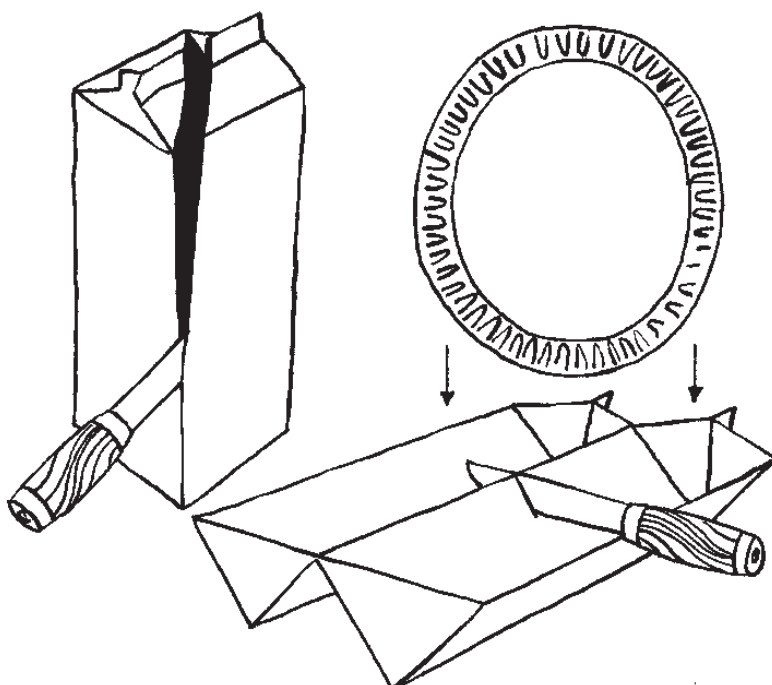
Melkekartongbåt

Sted: Hele året (så sant det er åpent vann)

Årstid: Ved vann

Utstyr: Kniv, saks, tom 1 liters melkekartong, papptallerken

Gjennomføring: Ta en tom 1 liters melkekartong og skjær med kniv eller klipp med saks langs hjørnet på den ene langsiden og begge kortsidene, som vist på figuren. Pass på at du ikke skjærer helt gjennom kartongen, for en langside må henge sammen. Så bretter du rett og slett ut kartongen. Deretter lager du en splitt på tvers av midten omtrent halvveis ned på siden. Fest en papptallerken i splitten - og du er ferdig! Sjøsett katamaranseilbåten din, og den seiler fint med strømmen eller vinden!

Barkebåt og kongleku

Sted: Hvor som helst

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Kniv, og evt. papir

Gjennomføring: Barkebåt spikkes best av stykker med furubark. Bruk kniven til å brette løs barkestykker. Vær varsom og ikke ta for mye fra samme tre! Barkestykkene er lette å spikke i og kan formes som båter. Med pinne som mast og et blad eller litt papir som seil, blir dette en flott skute! Båtene er også fine å sjøsette i små bekker og følge med mens de flyter nedover!

Konglekuene lages av tørre kongler man finner på bakken. Stikk spisse pinner inn mellom kongleskjellene som ben og lag hale av barnnåler eller liknende. Grankongler blir fine kuer eller hester og furukongler griser, sauer eller hva man måtte ønske.

Kanskje kongledyra kan ta seg en tur med barkebåten? Dere kan f.eks leke eventyret "Geitekillingen som kunne telle til 10".

Propellbåt

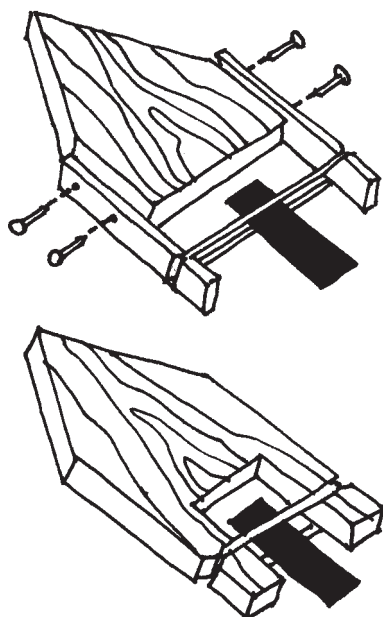
Sted: Ved vann

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Planker, sag, kniv og strikk + evt. hammer og spiker (se under gjennomføring)

Gjennomføring: Det er to måter å lage båtens form på (se figur). Enten kan den sages ut i sin helhet (kan være vanskelig for de aller yngste, og må i så fall gjøres på forhånd) eller så kan sidelister spikres på. Bruk små spiker og bank spissen på spikerne litt flate før de spikres inn slik at treverket ikke så lett sprekker. På hver av utstikkerne bak, tvers ovenfor hverandre, spikkes hakk som stikken kan legges i. Spikk en flat flis (ca. 2-3 mm tykk) der halve lengden er kortere enn lengden av utstikkerne. Tre flisa inn mellom strikken, og snurr flisa rundt og rundt til det ikke går mer. Båten er klar for sjøsetting. Hvis dere ikke ønsker en svømmetur må båten kjøre langs land!

Båtens utforming med styrhus, mast, baugspir eller gallionsfigur lages etter egen fantasi. Utstikkerne bak kan også lages av et par kraftige og store spikere, i stedet for av tre.

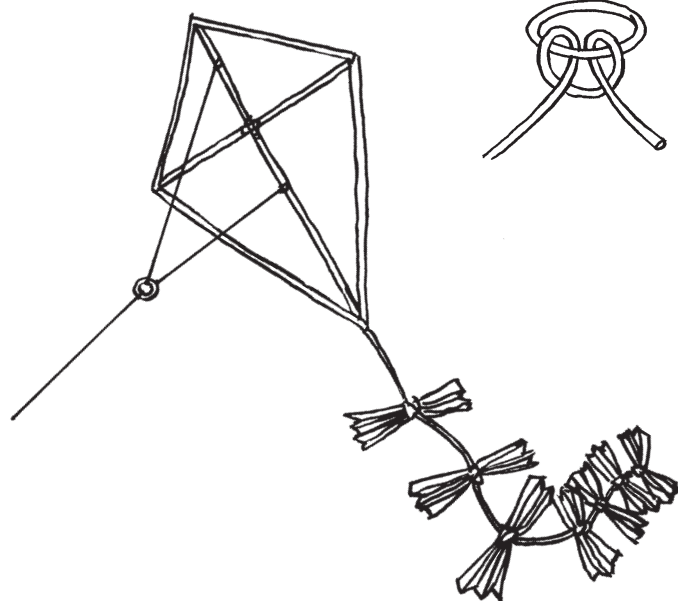
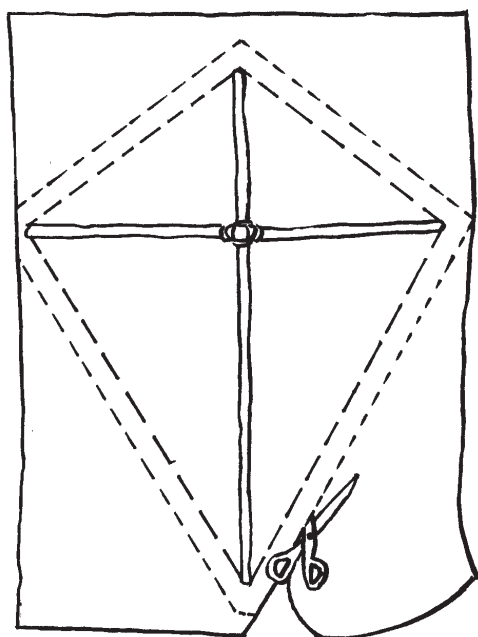
Korsdrage

Sted: Slette, åpent sted

Årstid: Hele året

Utstyr: To lister (helst bambus) på 80 og 100 cm, plast eller sterkt innpakkingspapir, en nøkkelring eller plastring, line (seilgarn eller fiskesene), kniv, saks og sterk teip

Gjennomføring: Surr de to listene sammen slik at den korte krysser den lange ca. 30 cm fra enden. Bruk vinkelsurring (se illustrasjon under surring; Friluftsliv) og stram godt. Stram en snor mellom de fire spissene i drageskjelettet. Bruk pålestikk (se illustrasjon under knuter; Friluftsliv) og evt. hakk for at knuten ikke skal skli. Start og slutt i haleenden. Legg skjelettet på platen/ papiret og klipp til slik at størrelsen blir ca. 3-4 cm større rundt hele. Brett inn platen/ papiret og lim fast med teip. Styresnora festes så til skjelettet med halvtstikk (se illustrasjon under knuter; Friluftsliv) foran og bak krysset. Styresnora skal gå gjennom papiret/ platen slik at skjelettet ikke er synlig fra bakken. Forsterk hullene som snora går gjennom med teip. Fest ringen til snora med slyngestikk (se illustrasjon under). Denne kan seinere justeres fram eller tilbake for å stabilisere dragen. Halen skal være 5-6 m lang og ha «dusker» med 30-50 cm mellomrom. Bruk samme materiale som til dragen. Fest dragesnora til ringen, og sist, men ikke minst, dekorer dragen med farger og mønster.

Slyngestikk

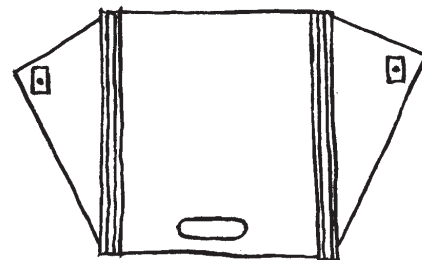
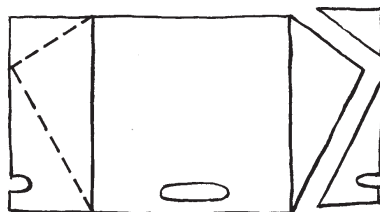
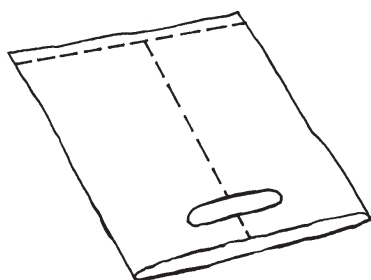
Plastikkposedrage

Sted: I nærmiljøet

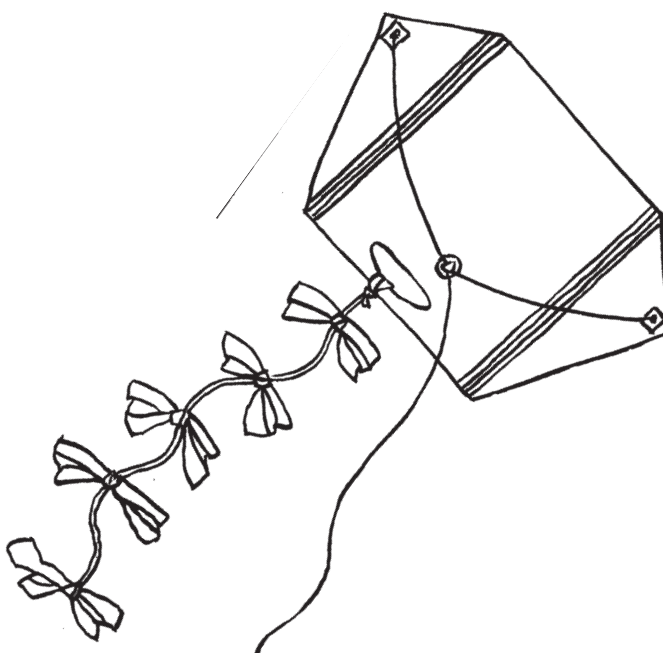
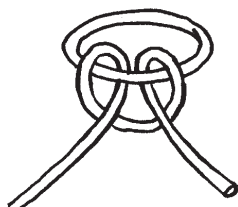
Årstid: Hele året

Utstyr: To plastikkposer, to pinner på ca. 45 cm (posens høyde), sterk teip, liten metall- eller plastikkring og dragesnor (seilgarn eller fiskesene)

Gjennomføring: Klipp posen som vist på de to første figurene. Lim på pinnene med teipen. Lag hull og forsterk med teip. Fest ringen midt på styresnora (ca. 115 cm lang) med slyngestikk og bind fast en ende i hver av hullene. Fest dragesnora til ringen. Lag en lang hale av en annen plastpose (klipp rundt og rundt posen i spiral), og fest den med teip i «håndtaket». Dekorér dragen med vannfast tusj.

Slyngestikk

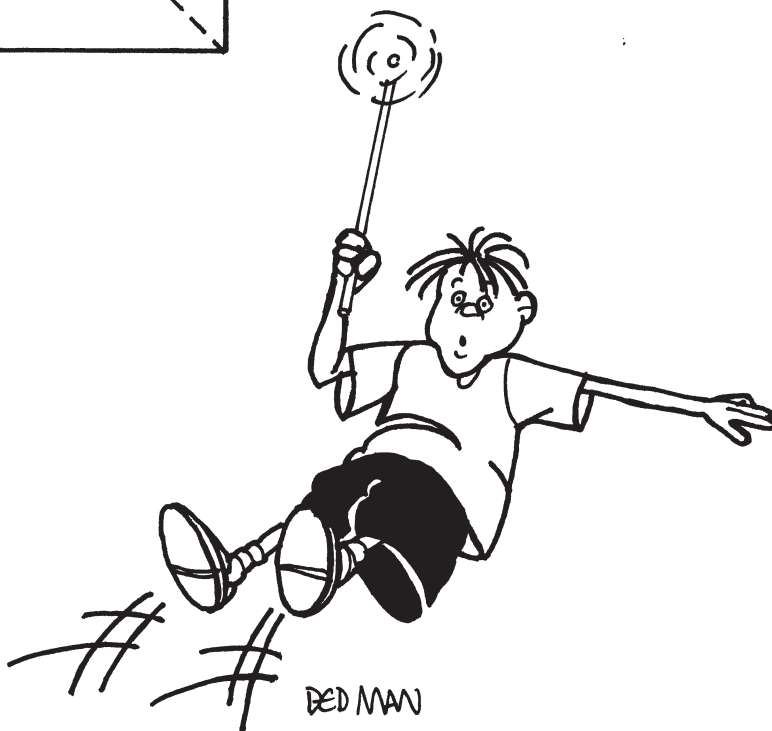
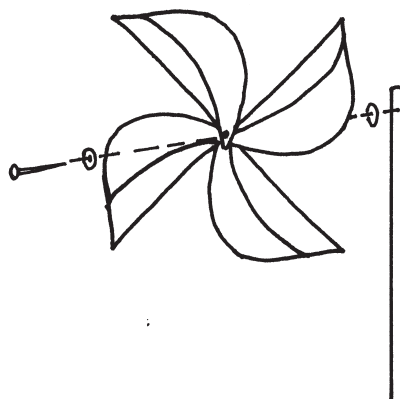
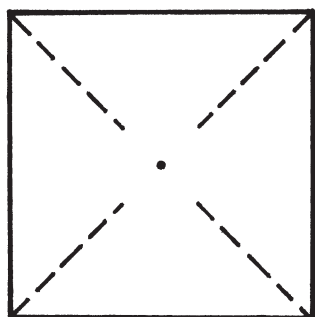
Vindhjul

Sted: Nærområdet

Årstid: Heile året

Utstyr: Papp, pinne, saks, kraftig knappenål og eit par glasperler

Gjennomføring: Klipp litt over halvvegs inn mot midten frå kvart hjørne i eit kvadratisk stykke papp. Brett annakvar snipp inn mot midten. Fest snippene med ei knappenål som går gjennom alle snippene og inn i pinnen. Mølla får betre glid om du trer på glasperler på nåla inst mot pinnen og ytst mot knappenålshovudet.

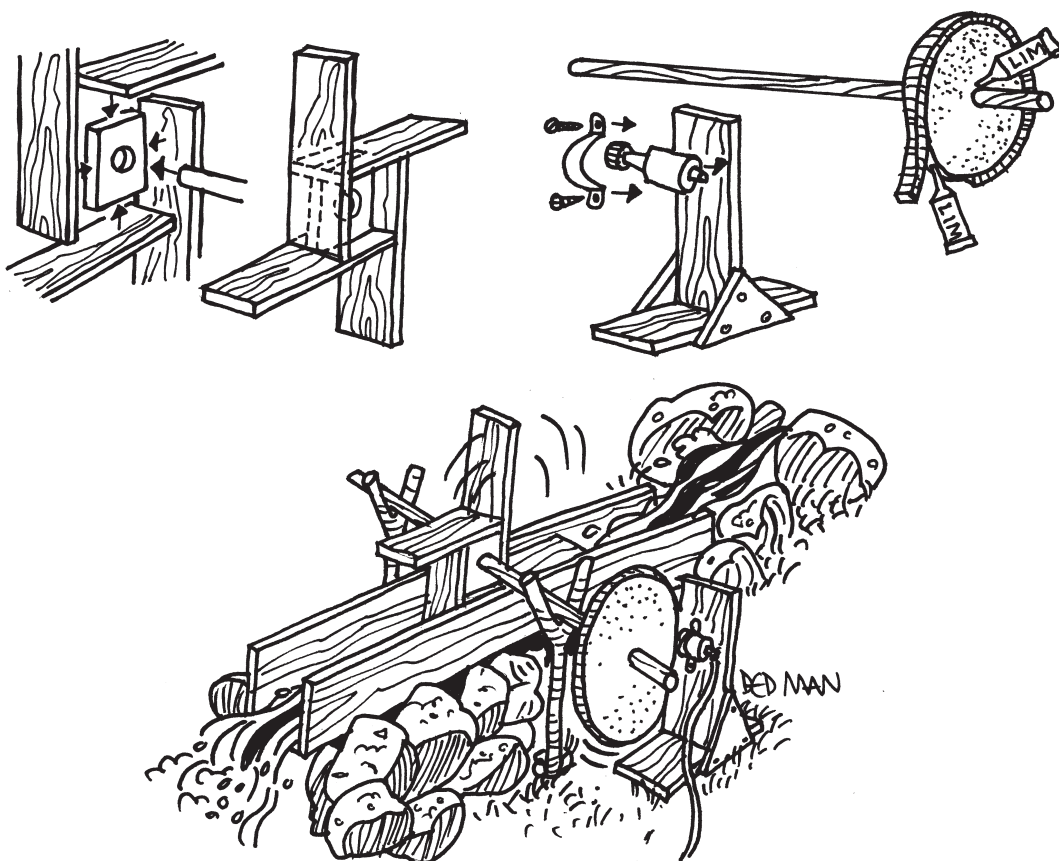
Vannkraftanlegg

Sted: Strømmende vann, bekk eller liten elv

Årstid: Sommerhalvåret, passer best i vår- og høstflommene

Utstyr: *Til skovelhjulet:* 4 planker á 25 cm, kvadratisk midtplate med hull i midten (10 x 10 cm), rundstokk/ jernstang/ kosteskaf, spiker. Evt. planker til en renne å lede vannet til hjulet med.
Til feste av skovelhjulet: 2 Y-pinner der lengden tilpasses bruksstedet.
Til dynamostativ og lys: «hjul» av sponplate (d = ca. 15-20 cm) og hull i midten, gummlist (gammel sykkelsslange), kontaktlim, 2 planker og 2 trekanter til stativ (se figur), dynamo, klemme, skruer, ledning og lykt/ lyspære.

Gjennomføring: Sett sammen skovelhjulet som forklart på skissen under. Fest treskiva på den ene enden av rundstokken og lim gummlista rundt. Finn en passende plass i bekken, og plasser vannhjulet i Y-pinnene. Lag evt. en vannrenne som kan lede vannet til skovelhjulet. Høyden på dynamostativet må tilpasses terrenget. Sett stativet slik at dynamoen får rulle på gummlista – og se om det blir lys!

Pil og bue

Sted: Trær, skog

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Hyssing og kniv

Gjennomføring: Finn en frisk løvtrekvist til bua. Når dere tar friske kvister, så pass på å ta små trær som står tett. Ikke ta alle på et sted, men pass på å «tynne i skogen». Kvisten bør være så lang at bua rekker omtrent fra bakken og opp til livet på barnet. Den bør ikke være for myk, for da blir det ikke nok spenst i bua.

I hver ende av bua lages et hakk rundt kvisten. Bind fast hyssingen i det ene haket. Når du strammer opp hyssingen for å binde det fast i det andre haket, kan det være fint å sette enden der hyssingen allerede er bundet fast, ned i bakken og bøye bua mens hyssingen bindes fast i det andre haket.

Pila kan gjerne være lett og av en pinne dere bare finner på bakken. Lag spissen i den tykkeste enden. For at pila lettere skal kunne plasseres i bua, kan det være greit med et hakk i bakenden av pila. Gjør barna oppmerksomme på at når de skal lage hakk, må de bryte knivreglene (spikke mot seg). Derfor må de være meget forsiktige eller få hjelp av en voksen.

Pappfugler er fine å jakte på. Bruk bølgepapp fra gamle pappesker, tegn på fantasifugler og klipp ut. Fuglene kan henges opp i busker og trær, og barna kan gå på jakt og prøve å skyte dem.

Ringspill på tur

Sted: Hvor som helst

Årstid: Hele året

Utstyr: Sag, øks, kniv, i tillegg til evt. tau og plastteip

Gjennomføring: Ringspillet er mest kjent i plastvarianten, men det er ingen vanskelig sak å lage ringspill på tur! Sag opp pinner som dere spisser i den ene enden og setter ned i jorda eller snøen. Det er mest vanlig med fem pinner satt opp i et kryss, men her finnes ingen fasit. Til ringer bruker dere enten tau som dere spleiser sammen til en ring (men da må dere trene litt først, se i en knutebok) eller dere kan teipe sammen tauet til en ring med litt elastisk plastteip. Tynne kvister kan også bruke til å lage ringer: Kvistene må være lange og smidige, slik at de kan surres/tvinnes sammen til en ring.

Så er det bare å sette i gang med spillet. Bli enige på forhånd hvilke pinner som gir hvilke poeng! I tillegg til gode kasteferdigheter, er det også viktig å lage gode ringer å kaste med!

Turstol

Sted: Hvor som helst

Årstid: Hele året, men egner seg ikke i løssnø

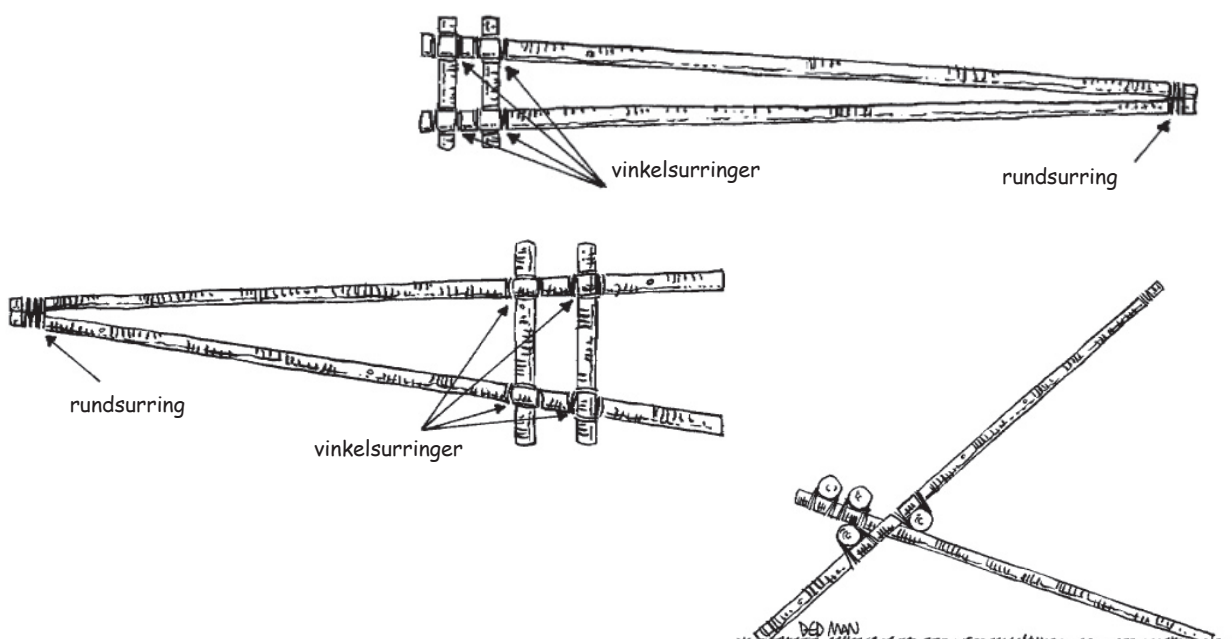
Utstyr: Sag og tau til surringer (for eksempel sissaltau)

Gjennomføring: Vil du sitte godt på tur, kan du lage deg en flott lenestol, men først må du lære deg noen surringer - rundsurring og vinkelsurring (se illustrasjoner under knuter og surringer; Friluftsliv), ellers kan du risikere å bli til skikkelig latter i det surringene dine går opp og du detter rett i bakken!

Surr sammen de to "trekantedelene" stolen består av. På den ene "trekanten" skal de to tverrstokkene være festet ganske nær enden av trekanten, og avstanden mellom tverrstokkene kan være liten. Det er disse tverrstokkene som skal bli setet. Du kan gjerne surre på tre eller flere tverrstokker, da blir stolen enda bedre å sitte på.

På den andre "trekanten" må en tverrstokk surres på oversiden og den andre på undersiden. Avstanden fra den ytterste tverrstokken til enden av trekanten må være lenger enn for den forrige trekanten, for dette er to av stolbeina (se på figuren av den ferdige stolen). I tillegg vil brattheten på ryggen bestemmes av hvor lang avstand det er mellom de to tverrstokkene. Prøv deg fram og juster eventuelt etterhvert.

Så tres spissen av den første trekant inn mellom de to tverrstokkene på den andre (se figur av den ferdige stolen) - og vips har du en flott turstol!

Taustige

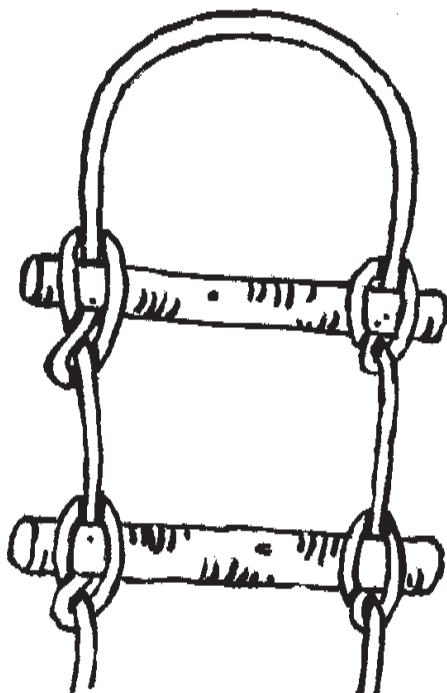
Sted: Hvor som helst

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Sag, tau ca. 8 mm som ikke er glatt (dvs ikke nylontau), kniv

Gjennomføring: Ingen ting er som en hytte opp i et tre, der du kan klatre opp ved hjelp av en taustige! (Og dra med deg taustigen opp når du vil være i fred!) Hemmeligheten bak taustigen ligger i knuten du binder fast trinnene med, så lær deg den, og det blir lett å lage taustige!

Avstanden mellom trinnene bør være ca 25-30 cm, og trinnene bør være ca 55 cm brede. Det er lurt å lage hakk med kniven der tauet skal bindes fast til trinnet slik at tauet ikke sklir sidelengs. Dette hakket kan lages omtrent 7- 8 cm fra enden. Tauene på hver side av stigen bindes sammen på toppen i lik avstand til det øverste trinnet, da blir stigen mer stabil. Lykke til!

Vennskapsbånd av bjørkerøtter

Sted: Torvmyr med småbjørk

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Kniv og bjørkerøtter

Gjennomføring: Dere trenger en ca 40 cm lang bjørkerot til å lage et vennskapsbånd. Finn en torvmyr med småbjørk. Dra røttene forsiktig opp, men ikke nærmere enn 1 meter fra treet. Deretter renser dere rota for bark og gnir den mot låret med baksiden av kniven. Rota bøyes rundt til et armbånd og endene kan bindes sammen med en eller flere knuter. Kanskje en knute for hver venn?

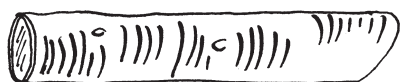
Seljefløyte

Sted: Hvor som helst

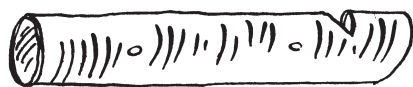
Årstid: Våren når sevja stiger (fram til St. Hans)

Utstyr: Kniv, kvister av rogn eller selje

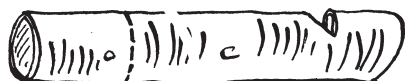
Gjennomføring: Kutt en frisk kvist av rogn eller selje. Rogna er ofte lettere å finne og egner seg bedre enn selje fordi kvistene er rettere og har færre ujevnheter.

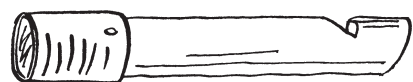
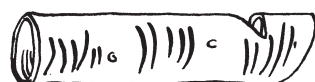
Kvisten bør være 2-3 cm tykk og ha en lengde på ca. 7 cm uten kvister og knopper. Den ene enden av kvisten skjæres over på skrå, den andre tvert over.

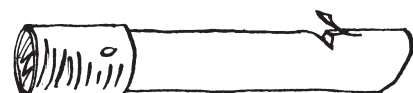
Deretter lages et hakk i barken ca. 2 cm fra den skrå enden. Dette blir lydhuslet i fløyta.

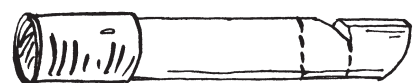
Lag et snitt gjennom barken rundt fløyta ca. 2 cm fra den butte enden.

Bank forsiktig med knivskaftet for å få barken til å løsne. Vri barken forsiktig av i et stykke!

Når barken er tatt av, skjæres en tynn flis fra hakket ved lydhuslet og fram til spissen av fløyta.

Deretter lages lydhuslet ved å spikke ut et hull under hakket i barken evt. kan man skjære bort ca. 1 cm av pinnen.

Så settes barken på plass, og fløyta er klar til bruk! Blir det ikke lyd med en gang kan man forsøke å spikke litt mer på lydhuslet eller skjære enda en flis fram mot spissen av fløyta!

Barkefløyte

Sted: Skog med rogn, selje eller bjørk

Årstid: Vår og forsommer

Utstyr: Tollekniv

Gjennomføring: Liten barkfløyte er enklere å lage enn en seljefløyte, men det er en fordel å ha grunnleggende knivkunnskaper (se innledende del).

Prøv først om barken løsner lett fra veden.

Pinnen må være ca. 75 mm til 1 cm tykk, rett og uten kvister og knopper i en avstand på ca. 3-5 cm. Spikk den smaleste enden over på tvers og ta ytterbarken (det brune) av de øverste 50-75 mm slik at det grønne av barken blir synlig.

Lag et snitt gjennom barken rundt fløyten ca. 3-5 cm fra den smaleste enden. Det er denne delen som ikke må inneholde kvister eller kopper. Bank forsiktig med knivskaftet for å få barken til å løsne. Vri barken forsiktig av. Det grønne området må ikke sprekke.

Putt den grønne enden i munnen og fukt den godt mens den forsiktig gjøres flat med tennene.

Barkfløyta er nå klar til bruk. Det er en egen teknikk å få lyd i den. Plasser den grønne delen rett innenfor leppene, klem leppene forsiktig sammen og blås. Ikke gi opp - prøv på ulike måter!

Brummer

Sted: Ingen spesielle krav

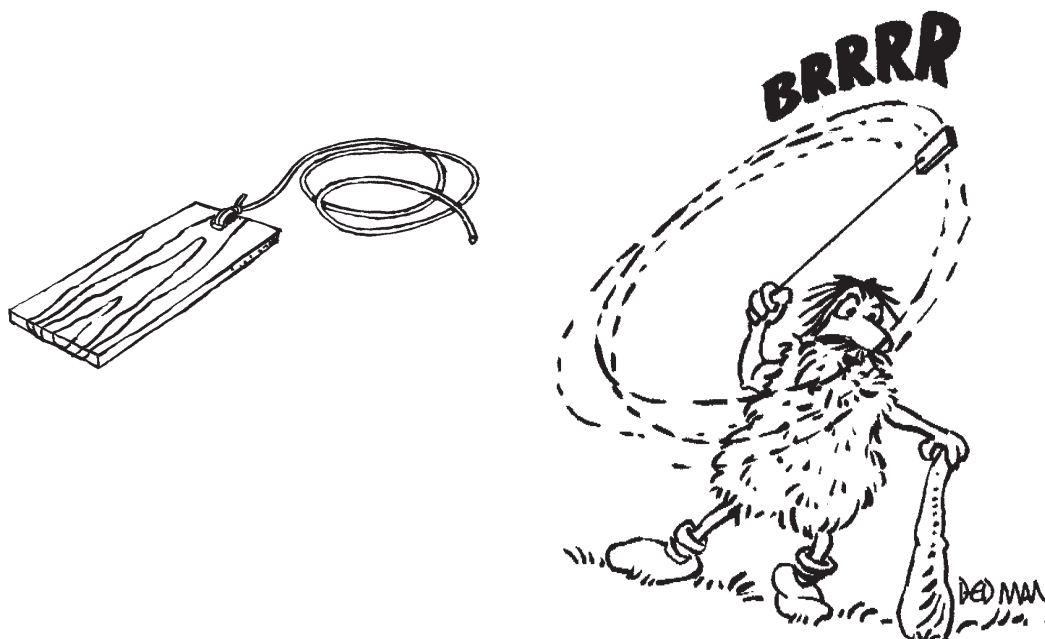
Årstid: Hele året

Utstyr: En trebit som er 10-15 cm lang, 3-4 cm bred og 3-4 mm tykk. I tillegg trengs hyssing på ca 1 m, et bor til å lage hull i trebiten til hyssingen, og sandpapir

Gjennomføring: I Danmark er det i en steinaldergrav funnet en flat knokkelbit med hull i den ene kortsida. Man kan ikke si med sikkerhet hva knokkelbiten har vært brukt til, men festet man en hyssing til hullet og svingte biten rundt etter hyssingen, fikk man en spennende lyd. Lyden var en svak brumming, og det er derfor den har fått navnet "brummer".

Alle kan lage sin egen brummer ved å ta en trebit og lage et hull i trebitens ene kortside. Her fester dere hyssingen fast. Dersom det ikke kommer noen lyd ved første svingforsøk, kan dere prøve å svinge den andre veien. Prøv flere ganger – dere får det til tilslutt. Men pass på at det ikke er andre personer i nærheten når dere svinger den rundt!

Brummer kan ha vært et leketøy, eller brukt for å skremme bort rovdyr eller for åndemanning eller noe helt annet. Hvem vet? Det vi vet er at man kan lage en spennende lyd med en brummer.

Strandsneglfløyte

Sted: Fjæra

Årstid: Hele året

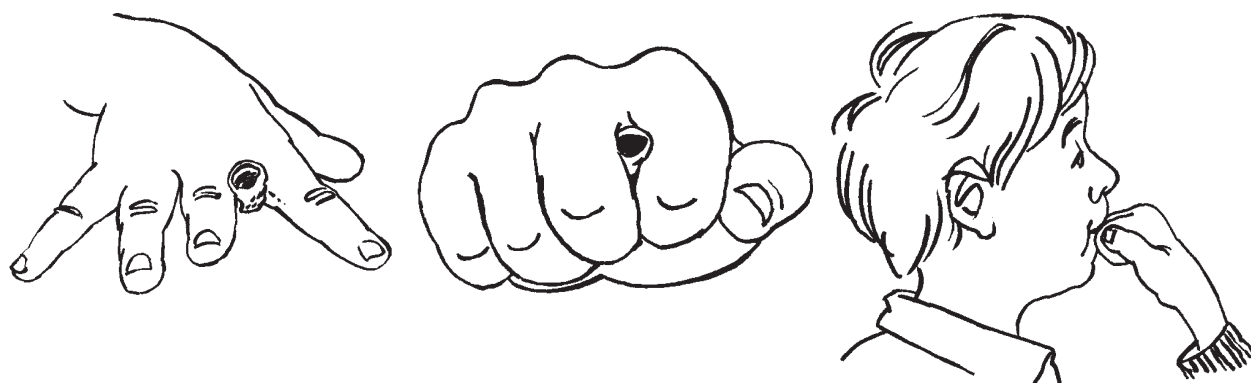
Utstyr: Tomme sneglehus

Gjennomføring: Gå på leting etter tomme sneglehus av strandsnegl. Ta gjerne vare på flere i forskjellige størrelser. Det er viktig at de er tomme og ikke skadet på noen måte. Ta gjerne en ekstra titt ned i sneglehuset for å være helt sikker på at sneglekroppen ikke har trukket seg helt sammen og gjemt seg inni huset.

Sneglehuset har en spiss ende, en butt ende og en side hvor åpningen er. Dette er viktig å holde styr på med hensyn på hvordan vi skal plassere sneglehuset mellom fingrene. Ta høyre hånd og strekk fingrene ut. Sprik gjerne med fingrene. Sneglehuset skal plasseres mellom pekefinger og langfinger. Med venstre hånd plasserer du sneglehuset slik at den spisse enden peker ned mot bakken, den butte enden opp mot himmelen, samt at åpningen vender ut mot fingerneglene og ikke inn mot fingergroppen. Videre knytter dere neve med høyre hånd og presser fingrene godt sammen. Nå skal sneglehuset være godt plassert innimellom lang- og pekefinger, og det er kun litt av sneglehusåpningen som skal synes ovenifra. Sett knyttneven opp mot munnen, plasser overleppa på oversiden og underleppa på undersiden av fingerknokkene til lang- og pekefinger. Plasserer dere hånden riktig opp mot munnen og blåser, så får dere en kraftig og ren fløytetone. Akkurat som fløyta på redningsvesten din.

Får dere ikke lyd i fløyta? Prøv dere litt frem med å vri litt opp og ned på knyttneven, eller press lang- og pekefinger enda tettere sammen. Kanskje strandsneglen er for stor eller liten for hånden din?

Tips: Bruk de tomme skallene som ble igjen etter at dere hadde kokte strandsnegl på menyen til lunsj! Se strandsnegler og strandreker; Mat ute.

Orkester i fjæra

Sted: Fjæra

Årstid: Hele året

Utstyr: Steiner, plastbøtter, pinner, tangkvaster, skjell, strandsnegler m.m

Gjennomføring: Gå på leting i fjæra etter ting som kan lage lyd. Bruk fantasien.
F. eks. kan følgende ting i fjæra lage fine lyder:

Tangkvaster gir en rislende lyd dersom man rister på dem eller slipper dem på bakken.

Pinner/planker kan bli fine rytmepinner som man kan slå eller gni mot hverandre.

Plastkanner man finner kan bli fine trommer som man enten kan slå på med hendene eller vha trommestikker.

Steiner kan slås mot hverandre.

Sneglehus og eller skjell kan gi fin ranglelyd dersom man har dem i en bøtte og rister på den eller lager hull i dem og henger dem på et kjede som man rister på. Tomme sneglehus er fine fløyter (se forrige side).

Etter at dere har funnet musikkinstrumentene går dere sammen og lager et orkester. Finn en sang eller melodi dere kjenner, og som dere kan spille sammen.

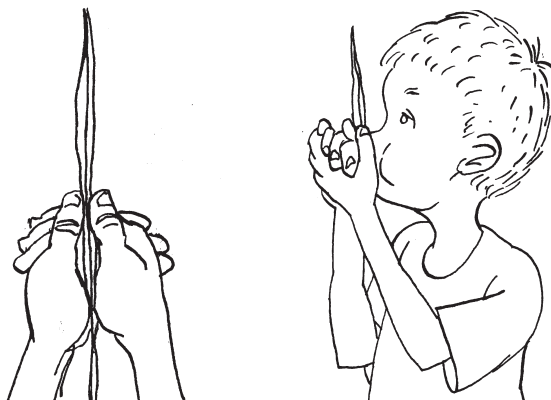

Andre instrumenter fra naturen

- Sted:** Hvor som helst
- Årstid:** Sommerhalvåret
- Utstyr:** Tollekniv, pappkrus, bred og sterk teip, hyssing eller fiskesene

Blåse på gress

Gjennomføring:

Rytmepinner

Gjennomføring: Greiner kuttes opp i passende biter og pinnene legges til tørk. For at pinnene ikke skal sprekke, kan de lakkes på endene før de lakkes til tørk. Barken tas av til slutt. Lar dere barken sitte på under tørking, går tørkingen saktere, men det er mindre sannsynlig at pinnene slår sprekker.

Rytmebokser

Gjennomføring: Ta med noen pappkrus, noen små esker, litt teip og finn noe i naturen som kan puttes inni og teip igjen. Forskjellig innhold lager forskjellig lyd; småstein dunker, blader risler.

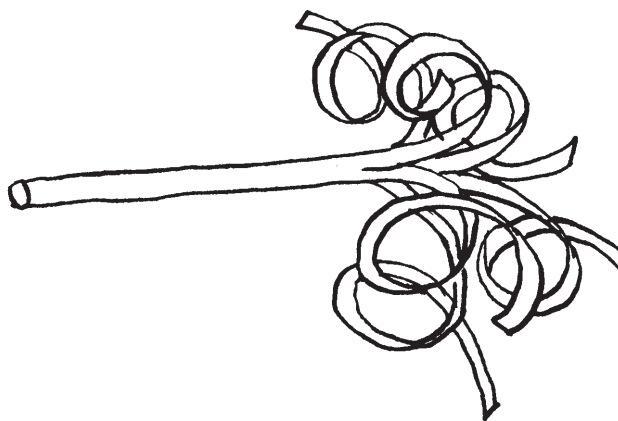

Strenginstrument

Gjennomføring: Bruk en forholdsvis stiv grein til å lage en "pil-og-bue" bue. Stram tauet godt. Ulik størrelse på buene gir ulik tone. Fiskesene gir fin lyd!

Løvetanntrompet

Gjennomføring: Snitt av løvetannen i begge ender slik at det blir et rør. Blås i den ene enden. Den andre enden kan du lage krøller på : Kløyv opp stilken i ca. 8-10 deler og legg den oppkløyvede stilken i vann, så vil den krølle seg. Vips så har du en flott 17.mai-trompet!

Snømaur og snødinosaurer

Sted: Hvor som helst

Årstid: Vinter

Utstyr: Kram snø, gode votter, eventuelt pensler/sprayflaske og vannbasert maling

Gjennomføring: Hvorfor lager vi alltid snømenn? En ny vri kan være snødame, snømaur, snøkylling, snøhest, snøhund, snøtroll, snødinosaur eller snøtiger! Det er bare fantasien som setter begrensninger! Ekstra fine blir figurene hvis vi maler dem etterpå. Fyll vannmaling på sprayflaske og sprut i vei, eller bruk brede malerpensler. Det er lurt å bruke varmt vann, da vil det ytterste snølaget smelte - og fargen fryser fast til iskrystallene. Sammen med snø- og islykter kan dere lage en fin utstilling. Benytt anledningen når den kramme snøen er der!

Snølykt

Sted: Hvor som helst

Årstid: Vinter

Utstyr: Kram snø og stearinlys

Gjennomføring: Når snøen er kram, er det flott å lage snølykt! Lag mange snøballer og legg dem oppå hverandre som en snøborg. Ønsker dere å tette den helt, må dere sette ned lyset før dere legger på de siste snøballene. Ut gjennom de små hullene mellom snøballene kommer det et fint gult lys som gir god stemning i mørketida.

Islykt

Sted: Hvor som helst

Årstid: Vinter

Utstyr: Bøtte, vann, kubbelys

Gjennomføring: Når det er kaldt, kan dere fylle vann i en bøtte og sette den ut. La den stå over natten (ca. 10 timer). Lag deretter hull på toppen, bruk f.eks. skrujern og hammer. Hullet bør være så stort at du lett kan putte hånden nedi. Sett bøtta på hodet til isen har løsnet. Så er islykta klar. Sett den på et fint sted med et kubbelys i, og lykta gir et flott lys!

Iskuler

Sted: Hvor som helst

Årstid: Vinterhalvåret

Utstyr: Ballonger, vann, te-lys, evt. konditorfarge

Gjennomføring: Fyll ballonger med ønsket mengde vann. Jo mer vann, jo større kuler. Det er mest gunstig å fylle ballongene innendørs, for så å legge de ute slik at vannet fryser til is. (Det blir fort veldig kald på fingrene hvis man fyller de ute.) Hvis man tar kulene ut av ballongen før alt vannet er blitt til is, kan de brukes til islykter. Kulene blir fine med te-lys inni. Alternativt kan de gjennomfrosne kulene brukes til dekorasjoner uten lys.

Isbyggeklosser

- Sted:** Ingen spesielle krav
- Årstid:** Vinter (må ha minusgrader)
- Utstyr:** Vann, melkekartonger og forskjellige konditorfarger samt frysemuligheter
- Gjennomføring:** Før dere går i gang med denne aktiviteten, må dere ha spart opp en del tomme melkekartonger. Fyll de tomme kartongene med vann, og tilsett konditorfarge. Bruk gult, grønt og rødt. La de stå ute i kuldegrader over natta. (Kan også puttes i fryseren om dere har god frysekapasitet!) Når vannet har fryst til is, fjerner vi kartongen, og hva får vi da? Jo, vinterens fineste byggeklosser!
- Her er det fri utfoldelse for alle unge arkitekter - kanskje dere kan bygge en modell av barnehagen eller skolen eller en kjent bygning?
- Hvis dere vil holde på med byggverket etter at det har blitt mørkt, så se tips til lykter på de to forrige sidene.

Snøborg

- Sted:** Hvor som helst
- Årstid:** Vinter
- Utstyr:** Spader
- Gjennomføring:** Bygg en snøborg ute på en slette, oppå en haug, eller i haugene som brøytetebilen har måkt opp. Hvis flere bygger hver sin snøborg i nærheten av hverandre, kan man drive handel, ha snøballkrig eller invitere sine naboer på selskap. Sett gjerne navn på borgen og vær hertug av Fjellsnøborgen.
- Fra toppen av borgen er det fint å leke "Kongen på haugen"; se Uteleker.

Snøhule

Sted: Hvor som helst

Årstid: Vinter

Utstyr: Spader

Gjennomføring: Det trenger ikke være så flotte skavler som på fjellet for å lage snøhuler! Tenk bare på de fine brøytekanterne og snøhaugene som lages i nærområdet. Eller kanskje dere har et lavvroområde, referanseområde eller naturlekeplass i skogen som dere måker en åpen plass på? Saml sammen all snøen i en haug. Den trenger ikke være så stor. Så kan dere grave i vei - f.eks. en gang fra tanna mi og bort til tanna di og leke Karius og Baktus!

Å spise i ei snøhule er kjempespennende, med egen sekk, sitteplate, matpakke og termos - turen trenger ikke være så lang!

Kanskje leker dere at hula deres ligger i Blåfjell? Da kan dere lage blåtime, bare pass på at dere er inne i hula før blåtiden er over og fjellet lukkes!

Drama – folkeeventyr

I drama i friluft er naturen scenen, værrets endringer effektene, mens myter og sagn utgjør handlingen.

De tre bukkene Bruse

Sted: Ved en bekk i skogen

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: Tømmerstokk over bekken, mose, granskjegg, kvister til horn

Gjennomføring: Tre bukker i forskjellig størrelse skal gå til seters for å fete seg opp. Imidlertid må de passere ei bru, og under brua bor et stort, fælt troll. Et troll som vil ete bukkene.... Historien finnes bl.a. i Asbjørnsen og Moe, «Norske folkeeventyr, bind 1», Den norske Bokklubben, 1982.

Pannekaka

Sted: Ved bålet

Årstid: Hele året

Utstyr: Stekepanne, pannekakerøre m/tilbehør

Gjennomføring: Alle i familien står og venter og gleder seg til pannekaka skal bli stekt. Plutselig hopper den ut av panna og begynner å trille med de andre etter... Historien finnes bl.a. i Asbjørnsen og Moe, «Den store godnattboka 1», Den norske Bokklubben, 1987.

(Mange forskjellige pannekakevarianter kan dere finne under Mat ute!)

Drama - improvisasjoner

Den rare boksen i fjæra

Sted: I fjæra

Årstid: Hele året

Utstyr: Det man finner i fjæra

Gjennomføring: Etter en storstorm er det mye rart som driver opp i fjæra; fiskekasser fra Island, pappkartonger fra Bergen, en utgått sko fra skomakerland, flasker fra Mandarinene osv. Barna dramatiserer/ gjenforteller disse tingenes reise i fra de ble laget og til de ble slynget i land nettopp her!

På leting etter kilden

Sted: Ved bekken

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: «Ekspedisjonsutstyr» - det en finner langs bekken.

Gjennomføring: Det er oppdaget ei flaske drivende ved utløpet av bekken. I den ligger det ei hemmelig melding. Løser du meldinga, kommer du til et nytt sted opp-over i bekken. Du er i gang med den store kildeekspedisjonen!

Underveis kan du støte på merkelige personer, figurer, plakater, gjenstander osv. (jfr. Elvegriseekspedisjonen til Gaus- Roms- og Brumun- Dal). Disse kan være utgangspunkt for noe du skal gjøre på dette stedet.

Vandringa foregår i eller ved siden av bekken. Det endelige målet kan være bekkens kilde. Kanskje er det så langt hit at ekspedisjonen må deles opp i flere dager. Bekken kan godt være Glomma, Amazonas eller en annen kjent elv.

Drama – norrøne myter og sagn

Balder

- Sted:** Ei slette i skogen
- Årstid:** Sommerhalvåret
- Utstyr:** «Våpen», og kostymer som passer til rollene.
- Gjennomføring:** Loke lurte Hod til å skyte Balder, den fredeligste av alle guder. De andre gudene prøver å fri Balder i fra Helheimen, men Loke legger en ny, fæl plan... Historien finnes bl.a. i Barnas Beste «Guder og helter», Cappelen, 1983.

Tor som mistet hammeren

- Sted:** Småkupert, åpent landskap
- Årstid:** Sommerhalvåret
- Utstyr:** Tors hammer, brudeklær (granskjegg, bregneblad o.l.)
- Gjennomføring:** Hammeren til Tor blir tatt av jotunene. Tor og Loke kler seg ut i brudeklær og drar til Åsgård, jotunenes bosted. Midt under bryllupet blir det slåsskamp. Tor vinner hammeren tilbake... Historien finnes bl.a. i Midtstue & Prøis, «Tor og Loke hos jotnene».

Tyveriet av gulleplene

- Sted:** Ved bålplassen i skogen
- Årstid:** Hele året
- Utstyr:** Ei stor «steik»
- Gjennomføring:** Gulleplene er foryngelsesleplene til gudene i Åsgård. Loke blir tvunget til å gi dem til jotnen Tjatse, og må selv skaffe dem tilbake... Historien finnes bl.a. i Roy Willis, «Mytologi», Aschehoug, 1996.

Drama – sagnfigurer

Oterhammen

Sted: Ved sjøen, i ura

Årstid: Hele året

Utstyr: «Gevær», «oterham»

Gjennomføring: En gutt får vrent en oterham over seg, og blir omskapt. Han må slite og streve for ei ond jomfru, men møter ei omskapt prinsesse og ting begynner å skje... Historien finnes bl.a. i Regine Normann, «Ringelihorn», Bokklubbens Barn, 1977.

Havmannens sønn

Sted: Ved havet

Årstid: Hele året

Utstyr: «Fuglehammer»

Gjennomføring: En familie bor på en holme langt til havs. En dag forsvinner mannen. Kona sørger. Men er han blitt til den havhesten hun tok seg av? Så forsvinner gutten. Til slutt forsvinner hun også... Historien finnes bl.a. i Regine Normann, «Ringelihorn», Bokklubbens Barn, 1977.

Ringelihorn

Sted: Skogen v/ en bergnabb (helst med en hule)

Årstid: Sommerhalvåret

Utstyr: «Et kobberslott»

Gjennomføring: En prins vil prøve å skaffe hjelp til kongen som er alvorlig syk. Men først må han overliste den fæle risen. Greier han det, får han mange gleder, til og med prinsessa... Historien finnes bl.a. i Regine Normann, «Ringelihorn», Bokklubbens Barn, 1977.

Naturdans

Sted: I skogen, ved bekken

Årstid: Hele året

Utstyr: Kostymer som passer til dansene

Gjennomføring: Formålet er å skape en sterkere bevissthet om kvaliteter ved omgivelsene våre og øke landskapets opplevelsesverdi. I drama i friluft er naturen scenen, værrets endringer effektene, mens myter og sagn utgjør handlingen. Lag en dans ut av det man ser, hører, lukter og «føler» i naturen:

Naturlyddans

Du hører så mange slags lyder i skogen; raslingen til lauvet, bekken som sildrer, buldringa i fra fossen, fuglesangen, vepsen som snart stikker osv. Lag bevegelser som passer til lydene. Først enkeltvis, deretter kan bevegelsene settes sammen til en felles dans.

Dyredans

Hvordan beveger de forskjellige dyrene seg? Lag en dans som understreker dyrets måte å bevege seg på, for eksempel bjørnens tramping, harens lystige hopp, musens piling, maurens slit, hoggormens snoing og revens lusking. Sett bevegelsene sammen til en dyredansforestilling.

Værdans

Ta utgangspunkt i dagens vær og lag en dans som gjenspeiler dette. For eksempel bevegelsene til vinden, regnet, snønuggene og tåka.

Heksepulver

Stad: Skogsterreng

Årstad: Hausten

Utstyr: Poser å samle i, fyrstikker og lys, kråkefot

Gjennomføring: På mosegrodde stader i skogen kan du finne ei plante som heiter kråkefot. Sporehuset og sporepulveret er eit kjært middel for hekser og trollmenn. Pulveret er svært brennbart og danner "trolleld" om du bles ein dose pulver mot eit lys. Du kan gjere hendene dine vassavvisande om du gnir dei godt inn med pulveret – vatnet vil då prelle av hendene dine som vatn på gåsa.

Oftast snublar ein tilfeldig over heksepulveret i det du går gjennom skogen og sparkar borti kråkefotplantene. Det kjem då grøngule skyer rundt skoa dine. Det er dette som er heksepulveret. Det beste er å samle inn pulver og sporehus på tørre dagar i isboksar med lokk.

Appelsinalver

Stad:	Overalt
Årstid:	Heile året når du har med appelsin...
Utstyr:	Appelsin og fyrstikker/lys
Gjennomføring:	Appelsin- og mandarinskal inneheld mykje olje. Dersom du held eit appelsinskal i nærleik av eit lys og knekker/bretter skalet så spruter det olje utover. Dersom denne spruten kjem over flammen brenn det svært godt som "ildalver" som kjem og forsvinn.

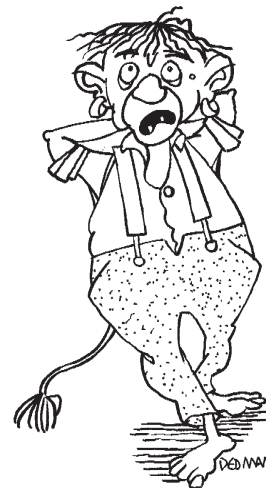
Sprake med brakje

Stad:	I skogen og ved sjøen
Årstid:	I tidsrommet 15.september til 15.april. Eventuelt brukt med skjønne omkring brannfare: langs sjøen heile året
Utstyr:	Sag, kniv og fyrstikker. Ulike ritual- og seremoniutstyr
Gjennomføring:	Einer blir på enkelte dialektar og kalla brakje, etter lyden som eineren får når ferske nåler brenn. Lyden og det at eineren også luktar svært godt gjer dette til eit svært viktig medium i mange hemmelige og mytiske ritual...! Det er bare å legge einerkvistene på eit bål som brenn bra, kombiner gjerne med oljelamper satt i rituelle mønster, og mystiske songar og leiker. Grønne einekvister kan og nyttast som oppvask-kost. Ta nokre frodig grønne kvistar og fyll kjelen med vatn. Legg kvistane i og gi det eit oppkok. Bruk etterpå kvisten og det varme oppkoket til oppvasken!

Trollkløpulver

- Stad:** I skogen, ved sjøen; der det veks nyper
- Årstid:** Sein sommar/haust, når nypene er modne
- Utstyr:** Kniv
- Gjennomføring:** På hausten plukkar du mykje modne nyper. Skrell nypene og ta vare både på frøa og på det raude friske skalet. Skalet kan du ete, eller koke te av. Frøa og innhaldet tørkar du natta over og brukar som kløpulver i nakken på troll og andre skumle typar. Du får best effekt om du spreier frøa og innholdet litt utover eit papir når du tørkar det.

Tangtrylling

- Stad:** Ved sjøen
- Årstid:** Heile året
- Utstyr:** Kjele og kokeutstyr
- Gjennomføring:** Kok opp ein brun, ekkel guffe av gamal kaffigrut, teposar og anna som du trur lager brun/svart farge på vatnet. Når det kokar skikkelig så dryss du oppi bittelitt "heksepulver" eller noko anna magisk. Ta så litt fastsitjande brun tang frå sjøen. Rør tangen ned i tryllevatnet og vips: Dra opp ein frisk og grøn tang!
- Sjå også:** Tangsuppe med fisk; Mat ute

Trollskyer

- Stad:** Røyksopp finst både på fjellet og i skogen, men er lettast å finne ved avkappa greiner i gamle hogstfelt
- Årstad:** Hausten
- Utstyr:** Papirposar e.l. å samle i
- Gjennomføring:** Røyksopp finn du mange plasser, men dei er spesielt lett å finne i litt gamle hogstfelt på hausten. Når røyksoppen er ung er den som ein lys klump, men når den er moden er den full av mørkt sporepulver, som kjem ut som skyer ved det minste trykk. Moden røyksopp kan nyttast i mange ritual og i feller for å auke di magiske makt. Legg for eksempel moden røyksopp i botnen av ei felle - når nokon går i fella vil truande mørke skyer kome opp av fella...

Hulderhår

- Stad:** I skogen
- Årstad:** Hele året
- Utstyr:** Ingenting
- Gjennomføring:** I gammal skog heng det skjegglav frå trea. Brukt med måte, då skjegglav veks veldig seint, kan skjegglav nyttast som stivt rart hulderhår eller som trollmannens skjegg.

Galadriels perler

- Stad:** Ved sjøen
- Årstad:** Heile året, men best vår/sommar/haust
- Utstyr:** Filmboksar
- Gjennomføring:** Dersom du har tilgang til ei fjøre med stein og sand så vil du mest trulig kunne finne masse perler i blåskjella. Knus blåskjella med ein stein og kik mellom den gule kappa og skalet. Blåskjelperler er ørsmå, frå storleik som ein nålespiss og opptil eit par millimeter. Ha med tomme filmboksar til å samle dei i. Galadriels perle har du funne når du er så heldig å finne ei "stor" og heilt blå perle!

Draugsmykke

- Stad:** Ved sjøen
- Årstad:** Heile året, men best om våren
- Utstyr:** Evt. eit lite bor
- Gjennomføring:** Draugsmykke kan ein lage heile året, men er greit å lage når dei store kråkebollane likevel har rogn som ein kan prøvesmake! Etter smaken knuser du skalet skikkelig og tar ut tennene. Kok og vask tennene, og du får flotte pyntetenner som du kan feste på ei tynn smykkesnor, eller knyt dei fast til smykkesnora med litt sene. Tennene har allereie eit hol som du kan tre snora/sena gjennom. Mellom pyntetennene kan du feste andre ting frå fjæra som du synest er fint. Ha med eit lite bor og lag hull i dei andre tinga.
- Sjå også:** Drømmefanger og Uro; Kreativitet

Oljelampe

Stad: I nærleiken av fuktig mark (for å finne siv!)

Årstad: Når det er vått i skogen i tidsrommet 15.september-15.april

Utstyr: Matolje, aluminiumsfolie, fyrstikker, siv

Gjennomføring: Siv står som regel vintergrøn i fuktige grøftkantar og andre fuktige stader i terrenget. Den er lett å finne sjølv med litt snø. Med litt trening kan ein lett ta ut remser av margen - som ein kvit svampaktig tråd. Lag gjerne små konkurransar der du prøver å få til den lengste margen!

Av aluminiumsfolie lager du små skåler som du fyller med matolje (alt kan brukast, frå Tran til Soya, Oliven, Raps mm) Ta ei remse av sivmargen, og dra den gjennom olja slik at heile margen er våt av olje. Legg margen i skåla. La om lag 1 cm av margen henge utafor kanten av skåla og tenn på! Brenn med ein forsiktig og fin flamme om lag som eit vanlig stearinlys. Den soter litt og er var for trekk.

Stemming: lag hundrevis av oljelamper i skogen på ein mørk morgen/dag.
Trolldom og Hekseri: Sett opp oljelampene i rituelle mønster...

